

1.2.2.1 - 1.2.2.7 -ni elluviidud täiendused

1. Rütmiinstrumendid

Terve hääle koopia kasutamine rütmiinstrumendis

MIDI enda standardis on olemas instrumendid, mis esitavad tegelikult rütmi, kohati natukene järgides esitatava tooni kõrgust.

Näiteks on sellisteks instrumentideks *helikopter* või *applaus*, või *linnuhää*... aga ka asjalikematest instrumentidest *"Agogo"* või *„Puuplokk“* („Woodblock“).

Nii saab tekitada üsna huvitavaid rütmiefekte. Olen kasutanud praegu sisestatud lauludes rütmiinstrumenti *„Puuplokk“* („Woodblock“) laulus

„Tiliseb tiliseb aisakell“. Selleks olen kopeerinud II hääle täpselt III hääleks *klipiredaktori* abiga. / Selleks valida hääle, minna *klipiredaktorisse*, võttes sinna kaasa selle hääle terve sisu, enne **eemaldades** salmikordused. (Laulutekstid ei kao kuhugi, korduste tagasipaneku saate järgnevad salmittekstid tagasi.).

Valida seejärel pearedaktoris hääle III (või IV), minna selle hääle algusesse, klipieditoris vajutada „Lisa tekst“ ja seejärel taastada hääles I korduse endine seis (korduse arv panna sama, saate kõik laulutekstid tagasi). Kui korduse sees on ka „korduse lõpu alguse“ punkt, tuleb see märkida uuesti.

Näiteks *„Tiliseb tiliseb aisakell“* on see silbi „möö“ fraasist *„Mööduvad saanid reed“* peal.

„möö“ silbi kohal märkida *„korduse lõpu algus“*, siis lõpetab lugu õiges kohas ära.

Nüüd saab lisatud hääle instrumendi valikuga panna selle hääle rütmi lööma, mina valisin rütmiinstrumendiks hääle *„Woodblock“*. Katsetage aisakella looga, näiteks lisage IV hääleks „Agogo“. Hääletugevuse võiks hääle alguses panna nõrgemaks – siis ei peksta rütm loost üle.

MIDI kanali 9 kasutamine:

Midi standardis on aga eraldi võimalik kanalile numbriga 9 saata rütmipilli mängimise „nooti“ või koguni „noote“. Iga noodi saatmine sellele kanalile vahemikus 33-81 tekitab mingi rütmiinstrumendi heli. Olen seda võimaluse nüüdseks programmi lisanud.

Kui pausi esituse kohal on aktiveeritud mingi rütmiinstrument, siis pausi noodimärgi asemele kirjutatakse selle koha peale rütmiinstrumendi nimi ja seda „akordi“ saab edaspidi täiendada teiste rütmiinstrumentidega.

Kui te aga seejärel rütmiinstrumendi „akordi“ arpedžeerite, saate mitu rütmiinstrumenti käima panna akordi alguses erinevatel aegadel, nii nagu trummargi teeb. Arpedžost vt. allpool.

Klipiredaktoris lisab valitud rütmiinstrumendi akordile tühiku klahvi, nii nagu pausigi sisestamisel, (siis on rütmiinstrument lihtsalt PAUS), kui valida kirjutamise režiimiks „Lisa noote / muuda pikkust“.

Tõenäoliselt edaspidi panen rütmipillide lisamise klipieditoris klaviatuuri külge, nagu MIDI-s sageli ongi tehtud. / või tuleb rütmiinstrumentide valimiseks eraldi graafiline liides koos instrumente kujutavate ikoonidega.

Akord võib nüüd niisiis koosneda ka rütmiinstrumentide nimedest, mis MIDIS on kättesaadavad, või olla paus või olla tavaline akord, s.t. toonide loend. Korraka sisaldada rütmiinstrumente ja toone akord ei saa.

Rütmiinstrumentide jaoks on mugav kasutada löikepuhvri kleepimiseks kiirklahvi **R**, see kleebib õigele kohale löikepuhvri rütmisisu (s.t. akord asendatakse parajasti aktiivse rütmiinstrumendi heliga). Seda võimalust saab kasutada ka nii, et algult lööte sisse loo rütmi ja seejärel mängite kohe õige viisi peale, R kopeerimine algusele oligi selle jaoks tehtud.

2. Arpedžode ehk „murtud akordide” esitamine

Mina nimetan arpedžoks üldisemalt igat „murtud akordi”. Viimane termin ei paista olevat lihtsalt Eestis levinud ja ka arvutiprogrammil on mugav kasutada laiemat mõistet, et programmi võimalusi avardada.

S.t. „Muusikamalu” jaoks on **arpedžo etteantud akordi nootide mingis järjestuses mängimine, koos võimalike pausidega.**

On võimalik selle juures kasutada pedaali, s.t. jätta noot kõlama, või noodi mängimist toimetada tavalisel viisil.

Arpedžo erijuhul lülitatakse noodid kiiresti üksteise järel sisse ja seejärel jääb terve akord kõlama, seda tähistab noodikirjas laineline joon akordi ees. Seda osa akordi kestusest, millal noote sisse lülitatakse, seda nimetan mina arpedžo ajaosaks. Kui see ajaosa on 100% (rohkem ei saa), siis saame jälle tavapärase murtud akordi, nagu „Kuupaistesonaadis” võib kuulata (ta-ta-ta ta-ta-ta tatata tatata ...)

Praeguses versioonis on arpedžo kõik noodid ühepikkused,

aga isegi seda saab muuta, nagu võib-olla tasub muuta ühe noodi mängimise võimaluse, asendades selle „nootide” mängimisega, kus noodid on võetud akordist või akordi laiendusest või lihtsalt hetke helistikust.

Üleüldse tasub lühendada muusikaliste fraaside kirjapanekut, klassikaline nooditekst on selles mõttes üsna assembler, s.t. võimaldab küll üsna raskepäraselt kirja panna kõikvõimalikke detaile, aga suure pildi esitamiseks on sageli mugavam kasutada suuremaid ühikuid. Näiteks A duuri kolmkõla tähistab täht A levimuusikas koos kõigi A duuri kolmkõla nootidega üle kõikide oktavide. Arvutile tehnilised esituse probleemid ei ole murekohaks, seetõttu ei ole tema jaoks vahet, kas mängida korraga 1, 2, 5 oktavi, ühte akordi või selle akordi kõikvõimalikke pöördeid ja trillereid. Peaasi oleks oma muusikalise idee võimalikult kompaktselt kirjapaneku võimalus.

Lisaks sellele käsitlen ma akordi *laiendatuna*, s.t. akordi sees olevatele nootidele lisasin veel akordi kõikvõimalike pöörete noodid lisaks üles – või allapoole liikudes. Nii mõistetaksegi levimuusikas näiteks tähte A, see tähistab kõiki A kolmkõla noote, nagu Am tähistab kõiki A moll helistiku kolmkõla noote.

Kui akord sisaldab 3 nooti, siis 4 noot on akordi esimene noot, oktavi võrra kõrgemal.

C duuri kolmkõla topeldatuna oktavi võrra üleval tähistaks arpedžo 1 2 3 4 5 6

Kui tahate oma kolmkõlal lasta kõlada ka oktavi võrra madalamal, siis sellise arpedžo kodeerib jada -3 -2 -1 1 2 3

0 tähistab pausi arpedžo sees, nii saab kaudselt praegu pedaaliga arpedžode rütmi määrata: näiteks 1 0 0 0 2 3 venitab 1 klahvi kestust või sisselülitamise osa võrreldes 2 või 3-ga.

Samamoodi, kui akordi, saab isegi üksiknooti arpedžona topeldada või kolmekordistada - 1 2 3 tähistab nooti mängituna üle 3 oktavi.

Pean plaani arpedžo protsendiosa 0 kasutamist ilma reaalse arpedžeerimata, aga lihtsalt selleks, et kasutada akordi laiendatud märkimist. Kuna selleks oleks aga eraldi nupp parem ja loogilisem lahendus, siis ma praegu arpedžo „0 ajalist” – osalist kasutamist „virtuaalse” arpedžona ei ole realiseerinud. Kui ajapuudus eraldi nupu teostust ei võimalda, lasen selle käiku.

Tehniliselt tähendavad arpedžo laiendatud tähistuse numbrid akordi vastavale toonile arvu 12 kordsete liitmist või lahutamist. Kolmkõla noot numbriga 4 tähistab kolmkõla esimese noodi oktavi võrral kõrgemal esitamist ...

Arpedžo esitamiseks ei pea arpedžeerimist eraldi detailselt ära märkima, kui arpedžo ei muuda toonide järjestust, vaikimisi arpedžo suund on alt üles, aga saab märkida suunaks ka ülevalt alla.

Arpedžode vaikekonfi saab sättida „Programmi konf” alt, MIDI editoris saab sarnaselt *Ped* nupuga iga akordi oleku lülitada kas „arpedžeerituks” või arpedžo välja lülitada. Detailselt saab arpedžo nupu „Arp” kõrval oleva nupuga „>” sättida täpselt akordi arpedžo seisundit ja järgnevate

arpedžode sisselülimisel vaikimisi kasutatavaid sätteid.

Rütmiinstrumendi akordis kasutan ka „laiendatud” arpedžo mõistet, aga teises tähenduses.

Kui rütmiinstrumendi akordis on 3 rütmiinstrumenti, siis 1,2,3 tähistavad neid instrumente, aga 4 == 1 -ga, 5 2-ga, aga hm. -1 == 3. rütmiinstrument ... Negatiivsed arvud võiksid anda küll veateate, aga praegu piirdun lihtsalt sellega, et programm käitub enda arvates „ühtemoodi” valesti kõikidel puhkudel ja ei jookse vähemalt kokku.

See on mugavussäte ja ma ei oska praegu öelda, kas see jääb nii.

Sõltub, kui vaja seda hakkab minema, ilmselt rütmipartii sisestamiseks tuleb mugandada klaveriakent klipiredaktoris.

Arpedžosid olen kasutanud laulu „*Sinu Illusad Sinised Silmad*” saatepartiis. Võite seal praktiliselt veenduda, et kitarrisaatele annab see mõnikord natukene soojust juurde...

Pärast Arpedžode sisestuse võimaluse loomist sisestasin ka ühe klassikalise loo, mis ilmselt jääb ületamatuks arpedžode kasutamise meistritööks – Bachi hästi tempereeritud klaviiri I C duur prelüüdi. Näete seal, kuidas saab akordide arpedzeerimist kasutada.

Kuid edaspidi kavatsen arpedžode kasutust ja tähistusi veelgi laiendada (0 osaline arpedžo, terve helistiku nootide kasutamine arpedžo numbritena ühe noodi puhul – kui on tüütult pikk Liszti passaaž vaja ära märkida, võib seda teha nii, et märgid põhitooni ära ja seejärel numbritega selle tooni suhtes kõik helid, mis on vaja üles öelda, andes ette akordi, mille põhiselt helid esitatakse, või helistiku ...)

Kindlasti siin on vaid osa tööd tehtud – tahaksin lähiajal lisada veel trilleri tegemise ja staccato mängimise stiili programmi repertuaari. Kui kellelgi on veel ettepanekuid, mis osiseid ja kuidas noodikirja märkimise rikkalikest võimalustest tuleks tingimata realiseerida, siis kirjutage:

ssekeldaja@hotmail.ee või toomas.leib@gmail.com